

MADÁCH IMRE DRÁMATÖREDÉKEI

1. JÓNÉV ÉS ERÉNY
2. II. LAJOS
3. TÜNDÉRÁLOM

***

JÓ NÉV ÉS ERÉNY

DRÁMA ÖT FELVONÁSBAN

SZEMÉLYEK

ILMÉRINÉ, özvegy
ÁGNES, leánya, *Petőfiné*
PETŐFI, pénztárnok
DÉZSY
DÉZSYNÉ
MOHOL TAMÁS
KÖLTŐ
BERTA, leánya
JEREMIÁS, népcsabító
BALÁZS, a jégember
GÁSPÁR, kocsmáros
EMMA }
RÓZSA } *kéjhölgyek*
LAURA }
SERÉNY
ARSZLÁN }
HÖLGYI } *ifjak*

RENDŐRÖK, KORCSMAI CIMBORÁK,
KOLDUSGYERMEKEK, ÚRI TÁRSASÁG é. u. t.

ELSŐ FELVONÁS

ELSŐ SZÍN

CSALÁDI KAPCSOK

BALÁZS

(Balázs írásait 1-ső felvonásban kicsalják tőle.)

Mint látom, jó polgár és jó keresztény
Család lakása: szent s királyi képek.

GÁSPÁR

Csitt, csitt Balázsom! Hogyha hallanák,
Hogy jó polgároknak nevezted őket,
Főúri gőgök ellenünk csatázna,
Pedig kérők vagyunk.

BALÁZS

Dehogyan vagyunk.
Magunkéért jövünk - ülünk le itt. *(Leül.)*

GÁSPÁR

Mit mondanának! Nem látod Balázs,
Hogy már nézésüinktől is süppedez
E pamlag - nem vas embernek való -

(Ágnes és Dézsyné jönnek.)

ÁGNES

Isten veled, hugom! Mentől előbb
Meglátogatlak és kebledbe öntöm
Minden reményimet. Mi édesebb
A vér kapcsánál -

GÁSPÁR

Mellettünk beszél.

BALÁZS

De majd tesz-é?
(Felkel.)

DÉZSYNÉ

Elvárlak.

GÁSPÁR *(hajlongva)*

Asszonyom!

Nagysád!

ÁGNES

Mi kell! Ma nincs szombat, miért
Nem jössz krajcárodért a többiekkel.
S termembe hatni sáros lábatokkal
Mily vakmerőség - el, rút cimborák! *(Csenget, inas jó.)*

BALÁZS

Kedves nővérem, mért oly hirtelen!

ÁGNES

Mit? Csúfot üysz? Nővéred Belzebub.
Ki ez ágrólszakadtakkal!

GÁSPÁR

Nem ösmér?

Engem sem már, nagyságos asszonyom?
Többször valák szerencsés - -

ÁGNES

Handabanda.

BALÁZS

Gáspár, ne bánts. A vérnek kapcsai
Oly édesek! Mi majd megértjük egymást. -
Kedves nővérem! E becsületes
Zsírkamra: Gáspár, borkeresztelő,
Hozzá adott nevelni jó anyánk,
De többször felszólítva bár, felejté
Két évben a kialkudtat fizetni.

GÁSPÁR *(hajlongva)*

200 forintot - - S mert ügyetlenebb
S makacs, hogysem pincér legyen, különben
Hízalgés nélkül, talpig jó fiú.

BALÁZS

Szóval, mert semmi hasznom nem vehette
Haza hozott, - és most testvéri csókot.

ÁGNES

Mocskos szemétdomb! Zsibvásári cégér,
Én még öleljelek! Ki vélek! És
Rosszul koholt regényökkel! Ne félj,
Házunk jobb hírü, hogysem higgyenek.
Téged pedig, kopasz fej, börtönőrök
Tán jobban ismérnek, mint én s az ég.

GÁSPÁR *(Balázshoz)*

Nem lennél inkább pincér? Jobb minálunk. *(Húzza.)*

BALÁZS

Ej-ej nővérem, kissé hirtelen vagy!
No, nőhibának nem nagy. Ám csak az kár,
Hogy nem jövénk üresen, itt tanúim. *(Írásokat húz.)*

ÁGNES *(elszalad, hirtelen eszmélve)*

Hadd lám!

BALÁZS

Hohó! Ha fénytermet nem is,
De észet hagyott atyám örökbe, majd
A bíróság előtt. Ugyis deák!

ÁGNES

Tudod mit! Mondj le a családi névről,
Ne mocskosíts be a világ előtt.

BALÁZS

Mily jól neveltél, Gáspár, a lebújban,
Ott is nem lopni, megfogatni bűn csak.

ÁGNES

Ellenben én itt, mint szűkölködőt
Kitartalak.

BALÁZS

Lám, lám, én gondolám,
Örülni fogsz, hogy két testvéri szűbe
Önthetsz panaszt. De rajta nem kapok,
Mit hordjam más baját. Családneved
Tartsd meg, vigyázzak arra is? Hiszen
Ember vagyok. Adj ennem, innom,
S itt van kezem! De mit sem dolgozok.

GÁSPÁR

És pénzemet, nagyságos asszonyom.

ÁGNES *(egy almáriumból)*

Itt van. Te végy becsületes ruhát
S maradhatsz.

BALÁZS

Már testvérségünk ki van.
De mondja ön meg, vajjon a ruha,
Mely rajta van, becsületes mez-é.

ÁGNES

Az.

BALÁZS

Becsületes az is, melyben lopunk?
S Aristidesnek rongya becstelen. *(Leül)*

ÁGNES

Ha férjem jó, honn nem vagyok.

BALÁZS

Megálljon, asszonyom! Csak én előttem
Ne kérkedjék nagyon rajtam művelt
Könyrületével, az ördög nem alszik,
Kipattanthatnék hát mögött akármit.

GÁSPÁR *(meghatva)*

Balázs!

Úgy látszik, jó fészekben hagytalak,
De ha megunnád, jőj le a lebújba,
S a vén Gáspár, mint gyermekét fogad be.

BALÁZS

Sorsod ne mérjen itszéddel. Ne félj,
Ne tegyen szelíddé, mint te a bort,
Nem doblak el rongyommal.

GÁSPÁR

Jó fiú. *(El. Mohol jön.)*

MOHOL

Hol az asszonyság?

BALÁZS

Férje ön?

MOHOL

Nem én!

BALÁZS

Hát honn van. Ah, megálljon egy kicsinyt,
Vajjon minő járatban oly sietve?
Nem férje, mondja, hogy nem kedvese,
Arról alakja jótáll! Tán szabója,
Hogy férje nem láthatja s ön igen.

MOHOL

Imádságtársa.

BALÁZS

Miért nem jött előbb,
Mi is imádkoznánk, de ön siet. *(El)*

BALÁZS

első monológja

(Ágnes és Mohol jönnek.)

(Mohol machinációi szem előtt.)

ÁGNES

Miért nem szóltál, kedves, mindjárt nekem,
Nem érdemeltem-é bizalmadat?

MOHOL

Nehogy haszonlesésnek hidd, szerelmem,
Alázattal tűrök minden csapást
Istentől - ah, de ez kétségbe ejtne.

ÁGNES

Itt a pénz, míg nekem van, néked is van,
Hisz lelkem drágább és az is tiéd.

MOHOL

Lassan barátném, nem vagyunk magunk.

ÁGNES

Ah, egy szükölködő, én tartom őt.

MOHOL

Alszik. Nem irigyletem pénzt soha,
Mert dórén láttam elfecsérlni azt,

Tőled tanultam, mennyi élvezet ád
Kegyes tettekből.

ÁGNES

Csak ne volna férjem.

Mohol! E férj tüzes kardú Mihály
Az éden ajtaján. Csak ő ne volna.

MOHOL

Ő oly jó lélek, hogy ohajtanám
Fölvételét e bánat tengeréből
Az élet országába.

ÁGNES

Jó Mohol,

Én azt hiszem, hogy az nem is szeret, ki
Szerelméért vétkezni fél. Imént
Megloptam férjemet érted - kivánd,
Eltépek mindent, ő sem halhatatlan.

MOHOL

Meglopta férjét? Hát nem kölcsön-é
Az, nő nem lophat férjétől,
S egy embert ment meg, itt van iratom.

ÁGNES *(eltépi)*

S nem jótett-é az égbe bésegíteni?

MOHOL *(titkon)*

Menjünk be, Ágnes, pislog itt az ember. *(Ágnessel titkon beszélve el.)*

(Petőfi, Dézsy és mások.)

PETŐFI

Itt vannak kulcsaim! Tessék önöknek
Megtenni a vizsgálatot.

DÉZSY

Hiszen

Csak szertartás -

PETŐFI

Itt vannak számadásim. *(Az almáriumot kinyitva vizsgálódnak.)*
Ki vagy te vakmerő suhanc szobámban?

BALÁZS

Ember.

PETŐFI

Miféle? Kézműves, művész?

BALÁZS

Minek köszönheted, hogy szült anyád?

PETŐFI

Bolond! Hogy férje férfi volt.

BALÁZS

Azaz

Hogy a férj volt bolond. De félre evvel.

Ládd, pénztárnokság nem tett férfivá,

De ez pénztárnokká s mégis hiszed,

Hogy címtelen az ember mit sem ér.

De ha nem tetszem, szidd anyósodat.

DÉZSY

Bocsánatot, Petőfi! Húszezer

Forint hibázik - többször számolám.

PETŐFI

Lehetlen.

BALÁZS

Hej Petőfi, jól vigyázz,
Szekrényed más kulcs is nyitja tán.

(Két vers a rossz nőkről.)

DÉZSY

Hiába, zár alá kell venni mindent.

PETŐFI

Úgy szólok hozzád csak, mint jó barátához,

Tudom, hogy a törvény kemény, de te

Ismérsz, három napot csak. Tán nyomába

Jövök mindennek, s hogy ha nem, javam

Szent szó biztosítja.

DÉZSY

Csak neked

Teszem meg, sógor [?] - gondold meg, mimet

Tevém kockára.

PETŐFI

Jó derék barát. *(Dézsy s a többiek el.)*

BALÁZS

Megálljon, nője nem fogadja önt.

PETŐFI

Hogyan? Ily cimbora tiltandja-é,
Hogy a férje nőjét akkor látogassa,
Ha kedve van?

BALÁZS

Imáz, tán gyermekért.

ILMÉRINÉ *(bejő)*

(Ágnes előbb érintse ezt.)

Hát többé senki sincs szolgálatomra,
Fiam, Petőfi, vén anyósodat
Ekként becsülöd-é meg?

PETŐFI

Óh, anyám
Ne érintsd a sebet, mely nékem is fáj,
Nézd, nőmhöz vágyok menni és kizár. *(Mohol kisurran, Ágnes jó.)*
Jól látok-é, anyám! Óh, nézd, anyám!

ILMÉRINÉ

Lányom régtől vigyázok lépteidre,
Te az erényt szüdből nyelvedre vetted,
Felejtet, nő, felejtet, gyermekem vagy,
A vér megsértett kapcsa rémes átok.

ÁGNES

Mily szép erényszónoklat, e fiú
Hozzá a példa. Úgy-e jó anyám,
Ezt elfeledted?

PETŐFI

Nő, ki volt veled?

ÁGNES

Egy jó barát, - vagy tán mert lelkeket
Nőbőrbe varrta a sors, hogyha lelkeket
Egy fiúban lel rokonra, ne
Legyen szabad barátjának nevezni?

PETŐFI

A lélek oszthatatlan, lelkeket

Tőlem kell elrabolnod a barátnak.

ÁGNES

Tőled? Hát volt-e nálad, gyáva te!
Ha így választott volna, megtagadnám.
Éltemben nem szerettelek.

PETŐFI

Hogyan,
S az esküszónál -

ÁGNES

E nő lett szerelmes
Pénz és cimedbe, és engem, szegényt
Horog gyanánt használt, mert szűmben alvék
A szent szerelem.

PETŐFI

S még kérkedel,
Hogy megcsalál, bár kínom már elég.

ÁGNES

Sosem szerettelek; mit tartozom,
Azt megcselekszem, többre nincs jogod.
S te mit panaszkodol, anyám?

ILMÉRINÉ

Cselédid
Fel sem veszik parancsom, s én szegény,
Vén napjaimra állok elhagyattan,
Szükséget szenvedő, nézd, nézd ruhám.
Hát illik-é ez lányom dús lakodban,
Vigyázz magadra, én nem átkozódom.

ÁGNES

(A lányt már előbb említeni.)

A bőséget megszoktad-é előbb?
Szegény polgárleány, szerelmedet
Eladtad az apámnak, s gyermekid,
Egy lányt és egy fiút merő erényből
Kidobtad a világba. Hát nem-é
Ez volna sorsom is, ha a papok
Hókusz-pókussza nem jött volna közbe.

PETŐFI

Ágnes! Te megváltoztál, térj magadba!
Lám, vizsgálták pénztáram s húszezer
Forint hibázik, nem tudom, hogyan.
Hozzád siettem, hogy vigasztalást
Találjak kebleden, be nem bocsájtsz,

Míg másokkal meghitten társalogsz.

ÁGNES

Mit is keresnél nálam híreiddel,
Ha jobbakat nem tudsz, csak azt tanulnám,
Hogy tartozásodat [*Olvashatatlan szó*]
Nem hajthatnám be tőled. Hagyjatok,
Vagy vérig kínozok már? Jőj, anyám,
Menj kis szobádba, ha vendégeim
Jönnének, szembetünnél rongy ruhádban. (*El mind.*)

(2-ik monológ, asztalon bort hoznak, Mohol.)

(Mert Balázs nem pietistáskodik, Mohol azt hiszi, gyilkoland is.)

MOHOL (*fel-le jár*).

Hem - hem -
(*Leül.*) Isten megáldjon. Lám Balázs,
Te jó fiú vagy, jőj, igyál velem.

BALÁZS

Kétszer se mondd. (*Leül.*)

MOHOL

Egészségedre hát.

BALÁZS

Egészségemre! Ej, csalod magad,
Ivás ez?

MOHOL

Árt a több.

BALÁZS

Árt vagy nem árt.
Bolond György húnyva tartá két szemét,
Hogy az ne kopjon, s hasznát nem vevé.
Igyál csak.

MOHOL

Nem lehet. Vagy meghalok.

BALÁZS

Te kákabélű, rossz szőrhasgató,
Kiméred tán azt is, mennyit esengj,
S örülj, hányat lépj.

MOHOL

Így - hála nagy Isten,
Hogy evvel is megáldál. Többi közt
Tudom, Balázs, sokat túrtél szegény
Fiú, míg -

BALÁZS

Nem többet, mint bírtam, ám
Igaz, hogy egy pohár bor tönkre nem tett.

MOHOL

Megfordultál, tudom, sok büntanyában.

BALÁZS

Kicsinység, most reménylem csak javát.

MOHOL

Lám, lám; - most jó eszembe - tán Balázs
Te ösmernél egy elszánt, vad kebelt,
Mely szó nélkül kész lenne tenni is.
Azonban ez mind csak mellék dolog.

BALÁZS

Igen, igen, hogyha a levélnek
Utóiratba tesszük a javát.
De sosem csavard velődöt annyira,
Jőj, s elvezetlek egy derék tanyára.

MOHOL

Kezet rá! Csak kíváncsiság miatt. *(El mindketten.)*

MÁSODIK SZÍN

(Gáspár lebuja. Emma, Laura, Róza, Arszlán, Hölgyi, Serény, rongyos nép.)

(Berta lantol.)

ARSZLÁN

A lányka csókra termett s oly hideg vagy.

HÖLGYI

Én jól fizetek, jőj hát karjaimba.

BERTA

Az Istenért, könyrület!

SERÉNY

Sőt szerelm,
Ismérem én már e szerénykedést,
Sosem kérjük, mit úgylis elvehetni.

EMMA

E szép báb rontja vásárunkat. Éj,
Mi bájosan virul.

LAURA

Fosszuk meg őt,
Tanítsuk meg szeretni.

BERTA

Ah, emberek, ha még van kebletekben
Egy szikra jó, beteg apámra kérlek,
Bocsássatok, - hibáztam, hogy jövék,
De még nem ösmerém az életet. -
Im itt minden, mit lantomon kerestem.

SERÉNY

Dühössé tész. Ingernek már elég volt.

EMMA

Könnyű szeretni. Csóкод oly hideg
Legyen, mint öklöm. (*Üti.*) Pénzért jó ez is.

RÓZA

Ne bántsátok, reszket, mint nyárlevél,
Jőj, jőj, én elvezetlek.

BERTA

Térdemen
Kérendem az eget, hogy megbocsásson
Minden vétkednek e jótettedért.

RÓZA

Soká térdelnél, hadd csak. Félre tik!

ARSZLÁN

Menjen! Ki ostromolna lányszerelmet
Ilyen soká. Elég van. (*Rózát öleli.*)

RÓZA

Szép fiú!
Elég veréb, kevés sas, ah, de avval
Kényelmesb bánni és szintúgy madár.

Bort, bort, majd mámorban, majd a hő szerelemről. [!]

EMMA

Mért játszol jobbat, mint mi, nem vagy-é lány?

LAURA

Nyírjuk le fürteit.

EMMA

És adjuk el.

BERTA

Óh, Isten, hogyha elhágysz, én magam
Már védni nem tudom.

SERÉNY

Megvédlek én.

Kis árért, csak szeress. *(Balázs és Mohol jönnek.)*

A LÁNYOK

Balázs, Balázs,

A jégember! Hagyjátok a leányt,
Mert jaj különben. *(Bertát elhagyják s Moholt táncolják körül.)*

EMMA

Mi csókokkal kereskedünk, vegyél.

LAURA

Csókom meleg s féltést nem ismerek,
Mint honn mogorva nőd.

EMMA

Tőlem vegyél,

Én éhezem, forrón fogok szeretni.

BALÁZS

Rossz pénz vacsorádat fizetni, Emma! *(Gáspár és egy lány.)*
(Gáspár egy lányt be nem bocsájt az ajtón.)

LÁNY

Bocsáss apám, hadd lássam, mit zajongnak!
Az jól mulatna.

GÁSPÁR

El, te rossz leány,

Nem mondtam-é, hogy nem szabad belépned
E büntanyára.

LÁNY

Hisz te tartod azt.

GÁSPÁR

Te kis bohó, még ilyeket nem értesz,
El, milliomm, a gazdaság után.
(Kizárja.)
Óh ronda bankák, nem tágultok-é,
Nem látjátok, hogy a nagyságos úrnak
Nem kell rossz csókotok. Ezer pokol!

LAURA

Minő otromba fickó, hagyjuk el. *(Az ifjakhoz mennek.)*

GÁSPÁR

Parancsol ön, szolgálni kész vagyok.

BALÁZS

Mit tettetek megint! Mi lány ez itt?

BERTA

Tekinteted vad, ember, óh, de mégis
Van benne emberézés. Ments meg, ember.

BALÁZS

Hogy mentselek meg?

BERTA

Vén apám beteg,
Szegény lakunkban ínség vesz körül,
Én ellopódtam lantommal, melyet ő
Taníta meg tapintni húrjait,
Én azt hívé, hogy oly jók mindenütt
Az emberek, mint bátyám és szülóm,
De megcsalódtam. - Óh, vezess ki innen!

BALÁZS

Jő lány, támaszkodjál reám, ne félj.

MOHOL

(súgva)
Jegyezd meg jól lakását, jót kívánok
E lánnyal tenni.

BALÁZS

Kérlek, csak ne tégy,
Inkább üldözzed, s megköszönheti. *(Örs belép.)*

BERTA

Itt jó bátyám.

ÖRS

Mit Berta? Itt talállak?
Atyám kétséggel küzködék miattad.

BERTA

Ez embernek köszönd, hogy élve lelsz!

BALÁZS

Nem tettem bérért, itt munkám jutalma.
(Egy hordóra lép.)

NÉP

Csend! Jól vigyázz, a jég Balázs beszél!

BALÁZS

Barátim! A terem lebújba küldött
Bűnöst keresni, vagy inkább egyént,
Ki pénzével bűn piszkát elfogadja.
Ki a legény! (*Leugrik.*)

ÖRS

Ha csak piszkára kell,
Nem a rossz tetre, ember itt vagyok.
Nem veszthet a pór ügyis jó nevet.

MOHOL

Beszélj vele, - ne árulj el. Derék
Gáspár hát a neved. S nem félsz-e, szólj,
Féllábbal sírban tartni ily tanyát
Minden gonosznak.

GÁSPÁR

Hát ön azt hiszi,
Hogy nem csókolnának kéjhölgyeket
Enyéimen kívül e szép leventék?
Nem volnának rablók ez éhezők,
Hogy rongyos ágyat nem lelnének itt?

MOHOL

Már még sem illik jó ember szívéhez.

GÁSPÁR

Ég látja lelkeket, hogy loptam-e,
Vagy csaltam-é éltemben. Istenemre,

Nyugodtabb arcom, mint sok szent nevűé,
Leányaim a bűnt nem ösmerik,
Jó házi nők, de mondja, hogyha úgyis
Rossz a világ, ne éljek-é belőle,
Mint él a vendéglő abból, hogy esznek.
Mi gondom másra. Bűntanyámra költi
Pénzét az élő, bár ajtómra köp
Nappal - s ha meghal, akkor is füzet még,
Mert én viszem ki végső nyughelyére.

BALÁZS

Nem fér fejébe, hogy nem bűn az, ölni.
Beszélj te néki, hisz te okosabb vagy!
Én apjához kísérem e leányt. (*Bertával el.*)

MOHOL

Kedves barátom! Ládd, nem gyilkolás az,
Az Isten mentse meg lelkünket ettől,
Balázs, mint látom, otrombán beszélt.

ÖRS

Azért jövök, hogy ön jobban beszéljen.

MOHOL

Az gyilkosság, hogyha kedves életétől
Mégfosztunk bárkit, mert célunk gonosz,
De hogyha kín, nyomor csak élete
A meggyilkoltnak, így egekbe visszük.
Ha még amellet két lény boldogul,
S így egy szurással ennyi lesz szerencsés,
Rossz tett-e ez, nem, és így nem gyilkolás.
A gyermek is megérti, oly világos.

ÖRS

Lehet. Én nem tanultam oly sokat,
Hogy a belém verett helyszük miatt
Kitolta volna a természetet,
De lelkem mondja, hogy csak gyilkolás az,
Ha egy embert örökre megfagyasztanak.

MOHOL

Ha bűn volna, bűn a tettben, enfejemre
Essék, reád csak a jutalmazás.

ÖRS

Már én csak mégis inkább éhezem.

MOHOL

Apád s testvéred -

ÖRS

Óh, rossz szellem el,
Vérdíj ne nyomja őket. Én megyek,
Mert nyelved síma, mint sátán-kigyóé.

MOHOL

Derék fiú. Tudd hát, hogy próba volt,
Mert azt kiálltad, mondd szállástokat,
S én felsegítlek.

ÖRS

Próba, hem. Ha az,
Úgy megbocsájtok, hogy feltette rólam.
Szállásunk Szarka-utca 109.

MOHOL

Rosszhoz fordultam, tudja titkomat,
Kétkedett mégis becsületemben,
Ez árthat jó nevemnek. El vele!
A tömlöc mély és ily világfutónak
Ott van, ki már béosztályozza, míg
Testvérét ostromlom. Láb alól
Éppen jó helyre dughatom. E lányt
Bírnom kell. Gáspár, áldjon Isten. *(Megy.)*

JEREMIÁS

Nagyságos úr!

MOHOL

Mi kell?

JEREMIÁS

Szolgálatára.
Embert kínálok.

MOHOL

Hogy, szent férfiú?

JEREMIÁS

Szent és akármilyen, csak penész dolog
Ne kapcsolódjon hozzá. Egy ütés
Nem nagy fáradság s olcsóbbért adom,
Két heti olvasóm árát kivánom.

MOHOL

Jőj hát, szent ember, mink egymáshoz illünk,
Majd honn bővebben.

JEREMIÁS

Könnyen alkuszunk.

Vége az első felvonásnak.

MÁSODIK FELVONÁS.

ISTENÉRT ALAMIZSNÁT

ELSŐ SZÍN

(A költő szegény laka.)

KÖLTŐ *(merengve)*

„S míg sarja élend Árpád nemzetének,
Áldás s dicsőség Rákóczynk nevének!”
Babért tevék a hősnek homlokára.
Nagyok fonják a nép történetét,
S a vért az elpazarlott életért,
Mit számítás kincessel mért volna fel,
Költők fonják meg az örök babért. *(Balázs és Berta jönnek.)*

BERTA

Atyám, óh jó atyám!

KÖLTŐ

Bertám, te jó vagy,
Csókod, mint fűszeres bor, bátorít,
Nézd, elvégeztem költeményemet,
Még arcom ég a vad csaták dühétől,
De hősöm, ó lány, ez kettős babér.

BERTA

Szegény atyám! Mindég e főtörés
S az óriásnyi gondolat alatt
Ölemből tested sírba roskadoz.
Minő hideg szobánk!

KÖLTŐ

Hideg? No lám,
S arcom ég, Romhányon fölhevültem
Nem is kis munka egy hazát temetni.

BERTA

Te rossz szülő vagy, vagy nem örzenéd-e
Különben élted? Még mit sem ettél.

KÖLTŐ

Igaz bizon, egészen elfeledtem,

De hisz te búsulsz én helyettem is.
Együnk hát.

BERTA

Üdvözöld e férfiút,
Add jobbodat, lányod mentője az.

KÖLTŐ

Adj Isten!

BALÁZS

Ami nincs.

KÖLTŐ

Költő ön is?

BALÁZS

Amíg pénzem kiér. Mit költenék mást.

KÖLTŐ

Hazát, hő érzetet.

BALÁZS

Mindég hazát,
Melynek csak átkát ismerem, szerelmet,
Mely álnok. Van költészet bennem is,
De lelke égtől szállna poklokig,
Nem hárfahang, de szélvész lelkesítne,
Mely árbócot tör, csillagot kiolt,
Zengnék bünt, zengnék, mint a támadás
Zúzott Istent, s ez mind törvénytelen tárgy.

BERTA

Jőj hát, atyám.

KÖLTŐ

Hová?

BERTA

Ebédelünk.

KÖLTŐ

Ah, úgy. Menjünk. De lesz-e mit, leány?
Mint látja, nincs mit kapni ételünkön,
De ez hízélgők ellen biztosít. *(Mohol belép.)*

MOHOL

Dicsértessék az Isten.

BALÁZS

Jó napot,
Lám, hol találkozunk.

MOHOL

Jó embereknél.

KÖLTŐ

Tündér az én Bertám! Lám, semmiből
Mi jó ebédet alkotott. Be rég
Nem ettem ily jóízűen. Sebaj,
Elkészült költeményem, nézze ön,
Lesz nyúgalom, örök név, ág fejemnek.

BERTA

Önt szent embernek tartja a világ.

MOHOL

S nem szent-e lángom? Egy szót, óh leány,
Írúl imádságtól tört életemre,
Hadd lássam, nem zúgott el hasztalan,
Mert érte üdvöt angyalajk ígér.

BALÁZS

Hohó! Már ily dörögve!

MOHOL

És mi gondod.

BALÁZS

Óh féld, leány, a szentes ajkakat,
A görbedt gerincet, mely, ha kell,
Csatára szállni, férfias erővel
Mosolygva bérgyilkost fogad. Szemén,
Míg csillog a mosoly, ha ifjú lányt
Csábít, vitézül vív, könyörg, fenyít.

MOHOL

Mi méltatlan gyanú. Én Istenem
Után Bertát imádom.

BALÁZS

Adja Isten!
Nézd Berta, nem hízelgek álerényt,

Felpattanó, könnyelmű, vad vagyok,
A jót hajszolva nem latolgom.
Utáltam a lányt.
Megláttalak lány és megváltozám.
Mentől tovább szunnyadt szívem szerelme,
Annál fenytőbb árban dül ki most.
Nem fonnyadt száz lázban fel-felhevülve
Árnyá, miként tinálatok. Leány,
Ha te szeretni bírsz!

MOHOL

Haha! Mit gondolsz? Hol vagyon tanyád,
Mi címe volna nődnek. Nézz meg engem,
Aranyládán leend lábzsámolyod.
Cim, birtok és egy égő szív tiéd.

BALÁZS

Nincsen tanyám, osztályrészét kinek sem
Szükítém meg. Mit Isten ád nekünk,
Egyetlen címed e szó volna: *nő*,
Nem adhatok mást, hála Istenemnek
Én azt kívánom, nőm vadul szeressen,
Engem szeressen és ne a mezt,
Melyt holnap eldobok. Mert feltevém,
Kitépném keblemből is a nevet,
Mely jobb hangzású lenne, mint szavam.
Válassz leány! Óh, válassz ám, de gyorsan,
Mert hogyha habozol, langy érzeted,
S ha az, nem boldogítsz.

MOHOL

Megállj, leány!

Ne válassz. Mondd, egy csak mely reményt ad
S nyugton várok a végetlenig,
Mint Márja kép előtt tűzáldozat.

BALÁZS

Minek ily szív, mely nem szeret?
Etnát felfűjni nem lehet, tüzet
Igen, melynél megfőlné tán az étel,
Miért halasztni hát, - halál vagy élet.
Együtt teremtet csak föld és nap tüzet,
Mondd, nem szeretsz, és én elhamvadok.
De ha igen, mért csalsz egy perccel is,
Mely engem illet. Mondd e kis szavacskát
És frigyünk áldva Isten, föld előtt.
Nem mond ugyan rá áldást a barát,
Nem jó fejedre asszony fékető,
De hát miért is az a szenvedélynek?

BERTA

Önnek hát ágyas kell csak, nő kegyednek?
Hol életünknek sorsáról határozunk,
Hallgatni kell a szívnek, szól az ész.
Sosem leendnék én is becsstelen,
Nem szánná-e ön öszfejú apámat?
Nekem nincs éltém, én csak érte élek,
Vénségét édesíteni. Ön reménylhet.

MOHOL

Óh, Berta!
(Körülnéz és letérdel.)

BALÁZS

Nézz körül, ne lássanak.
Választottál; adj Isten, meg ne bánd.
Óh, Berta, vigyázz, el ne tántorítson
Kincsének csillogásával, vigyázz,
Körül ne fonjon hízelgő szavakkal.
Nekem csak ágyasom lehettél volna -
(Okoskodás a papokról, esküvésről.)
Ha szívedet eladtad gyűrűdért,
Vigyázz, hogy megkapd. Hogyha jó napod,
Mely gyászt hoz életedre, szólj nekem
És én megvédlek. Most Isten velünk. (El.)

MOHOL

Most hát enyém vagy! S éltém célja lesz,
Gátolni, hogy kívánni mitsem tudj.

BERTA

Gondoljon ön inkább szegény atyámra.

MÁSODIK SZÍN

[A kézirat itt megszakad.]

II. LAJOS

DRÁMA ÖT FELVONÁSBAN

SZEMÉLYEK

II. LAJOS, *Magyarország királya*
MÁRIA, *neje*
BÁTORY ISTVÁN, *nádor*
MAZOVI ZSÓFIA, *neje*
VERBŐCZI ISTVÁN, *személynök*
SZAPOLYAI JÁNOS, *erdélyi vajda*
SZÁLKÁN, *esztergomi érsek és prímás*
SZERENCSÉS, *kincstárnok*
BRANDENBURGI GYÖRGY *örgróf*
BORNEMISSZA JÁNOS
TOMORY PÁL
TURZÓ ELEK
FRANGEPÁN KRISTÓF
ÁRTÁNDI PÁL
ZOB MIHÁLY
DE VIO TAMÁS, *pápai nuncius, német tanácsos*
PÓKI PÉTER
BASI GYÖRGY
MARTINÚZI
PEKRI, *adószedő*
KULIFAY, *segéde*

ELSŐ FELVONÁS

ELSŐ SZÍN

*(Zápolya kastélya előtt. Zápolya, Póki, Basi jönnek a kapun.
Martinúzi távolabb, jobbra kis házak.)*

ZÁPOLYA *(levelet olvas)*

Perényi nádor meghalt.

BASI

Itt utóda.

SZAPOLYAI

Végakarátja volt, hogy a király
Koporsóját kísérje a Dunáig,
A főrendek ki a pesti határon.
Száz fáklya égjen, száz zászló lobogjon. -
Kicsinyes lélek, dőre hiúság,
A sírra hányva. - Boldogult atyám,
A nádor egykor borkupát, lovat
Hagyott barátilag fejedelmének.

BASI

S fia mit hagy majd, mint nádor, ha meghal?

SZAPOLYAI

Áldást vagy átkot, még azt nem tudom,
De azt érzem, hogy nagy nevet igen.

PÓKI

Csodálom, hogy még nem hívtak Budára.

BASI

Ezt el kell várnod méltóságodért. *(Martinúzi nevet.)*

SZAPOLYAI

Fickó, miért nevetsz?

MARTINÚZI

Hogy ilyen bölcs
Urak minő badar tanácsot adnak.

BASI

Mi vakmerő ez?

SZAPOLYAI

Jőj idább fiam,
Mondd bátran, hogy mi lenne véleményed.

MARTINÚZI

Hogy bár előbb már nyergeltettél volna,
Aztán kérdezted volna nézetem.
Nem várja a sas, hogy prédára hívja
A varjuhad. Villámként csap közéjük.
Nem várja a párduc, hogy útjait
Ravasz rókák egyengessék előbb.
Még nem nyergeltetsz?

SZAPOLYAI

Póki, utazunk!
Mi díjat kérsz, György, e tanácsodért?

MARTINÚZI

Vigyél el engem is, nagyságos úr!
E szűk falakból a világot vágyom.

SZAPOLYAI

Egész a konyháig leszáll-é már
A nagyravágy?

MARTINÚZI

Nem, nem, odáig száll csak,
Ameddig a szellem s erő leszáll.

SZAPOLYAI

Fiú, honnan veszel te ily eszméket?
Pajtásid istállóimban dőzsölnek,
Játék s tivornya legmagasb vágyásuk.

MARTINÚZI

Uram! Láttál már rózsát, csanát
Ugy-é, egy földben. Illatot huz az,
Emez mérget - a földből, mely egyik sem.

(Kívül zaj, dobszó, emberek futnak a házakba s zárják.)

SZAPOLYAI

Mi ez?

EGY NŐ

Jaj, az adószedők! *(Elfut.)*

EGY LÁNY

Segítség! *(Szapolyai lábaihoz dűl.)*

SZAPOLYAI

Kelj fel, leányom! Szólj, mi baj!

LEÁNY

Uram!

Hatalmas vagy, védelmezz a szégyentől.

(Üldözők jönnek s megállnak. Pekri, Kulifay s néhány pór jó.)

POROSZLÓ

Megálljatok, im a nagyságos úr.

PEKRI

Nevethettem, midőn vadászkutyáink

Az asszutól megrészegedtenek.

KULIFAY

S gazdánk, a fősvény polgár, aki még

Magától is sajnálta azt a nektárt,

Mint nézte fejkavarva.

BÍRÓ

Uraim!

Irgalmat kérek e szegény helységnek.

Két évben adtuk a szörnyű adót,

Jövedelmeinknek hason felét.

Az úrnak fél jövedelmi is kincs,

Melyből úrként él, a szegény egész

Vagyonkájával is csak nyomorog,

Felével ében hal.

PEKRI

Csitt, gyáva pór.

BÍRÓ

Hisz nem kívánnók károkat, urak.

Beszedtem minden ékszert asszonyinktól,

Hálánk jeléül emlékül ajánljuk,

Csak némítsák el azt a dobolást.

A kincstartó Szerencsés Imre úr

Hajhászai szedik marháinkat

Potya árért el a kótyavetyén.

PEKRI

Hadd lám - *(Kíváncsian nézik az ékszereket.)*

Igaz, szegény falu lehet,

Hol ily hitványságnak ékszer neve.

Majd meglássuk, teszünk, amit lehet. *(Kulifay elteszi az ékszert.)*

De azt a lánykát, merre is szaladt?

No, mondhatom, szép vendégszeretet.

Aztán tegyek kegyelmetek javára.

SZAPOLYAI *(előlép)*

Mi történik itten, birtokomon,

Ki e két szemtelen fickó?

KULIFAY

Nagyságos úr,

Mi a király adószedői, a

Tolnán határozott segélyt szedjük be.

SZAPOLYAI

Tolnán határozott? Az pártos gyűlés volt.

A köznemesség s nagyszavú vezére

Verbőczi, a személynök, még nem a hon.

Mutassatok csak egy fényes nevet,

Csak egy urat, ki benne részt vett volna.

PEKRI

De mégis szentesíté a király.

SZAPOLYAI

Ha szentesíté, úgy csak tartsa meg,

Mi nem fogadtuk el, s nem fizetünk.

PEKRI

Kérlek nagyságos úr!

SZAPOLYAI

Hej, emberek

Villákra. Űzzétek ki e rablókat

Határainból. - Amit loptatok

Gazok, elő vele. Hogy nem húzatlak

Ágasra, a királyért nem cselekszem.

[A kézirat itt megszakad.]

TÜNDÉRÁLOM

DRÁMAI KÖLTEMÉNY

ELSŐ SZÍN

(Tündérország. Tündér szép Ilona trónon nyugszik. Tündérek.)

TÜNDÉREK KARA

Lágy rezgése nyári légnek,
Gyors felhőnek tünde árnya;
Mely hajnalban zsong, az ének,
Szín, melytől ég pille szárnya, -
Szűz mosolya hó ajaknak,
A szemérem pirulása;
Semmik ti, mik elragadnak,
Ember lelkesítő álma:
Jőjtek mind, jőjtek mind!
Hogyha a tündérparancs int.
Aminek kéj földön árnya
Testet öltön magára.

MÁSIK KAR

Minden édes bűvölet,
Mely a föld rideg porára
Fúval érzést, életet
S elreppen mint égi pára,
Melyet sejt csak s kincse bár
A vágyó emberkebelnek,
Durva kart, ha rája tár:
Csak rideg valót ölel meg, -
Jőjtek mind, jőjtek
Szép nyáréji képletek;
Feretegnek orgonája,
Harmatcsepp, csillag sugára...

ILONA

Elég, elég ne is boszantsatok!
Lelkem mind evvel régen jól lakott.

DALÁR *(dal tündére)*

Nem vonz-e hát többé tündérezene,
Küzdő érzések zajgó tengere,
Mely majd csilló habgyönggyé törik,
Majd bömböl és zúg rémes mélyeig?

S épen mivel nincs megfagyott szava,
Kimondhatatlan érzés szól általa?

TÜNDE (*báj tündére*)

Nem nyugtat-é meg többé a varázs,
Melyet kívülünk nem bír semmi más,
Hogy ami lelkesítő s szép vagyon,
Tündér csókjának égni kell azon:
A lány arcán, duló villámokon,
A rózsza kelyhén, ostromló habon,
És minden, aki ebben kéjeleg,
Az minket áld, minket tündéreket.

CSILLA (*szeszély tündére*)

Nem vidít-é fel a játszó szeszély,
Mely tükröt ingat, ahol árja mély;
Virágocskát teremt a sír felett,
S odáig is mosolygással vezet.
A rózsafán maró tövist terem
Virága, hogy még igézőbb legyen,
De a tövisre is virányt lehel,
Hogy elviselje a tépett kebel.

DÉLIBÁB (*képzelet tündére*)

Mi az, mi az, mire vágyad lehet,
Midőn szolgál a gazdag képzelet,
Mely bűvös báját ott terjeszti szét,
Hol Istennek világa megszűnék.
Csak egy göröngy - s alapja megvagyon
Egy új csillagnak. -

ILONA

Ah, unatkozom!

TÜNDÉREK

Unatkozol? Mi szó tündérajáról!

ILONA

Tündérajaknak egy nőszív parancsol.
Mig a földön vala honos tanyánk,
Ah, addig szép világ volt! Illatos
Berek rezgő árnyában, holdvilág
Hullámain tánc és dal oly zajos;
Majd a szikrázó tó gyűrűzetén
Bolintozó nád suttogása közt
Merengtünk, mint nap útja közepén,
A pusztán, melyet délibáb fűrészt. -
Mi szép mulatság volt enyelgeni

A föld fiával, áldást szórva itt,
Amott gyötrelmet; s tünde képzeti
Ajándok volt mindkettő, melybe hitt.
A földi lánnyal versenyezheténk
S ha meggyőzhettük, milyen élvezet!
Mert bár a dics mindenkor a miénk,
Előnyben ő van a tündér felett.

CSILLA

Miért, királyné?

ILONA

Óh, ne kérdd, ne kérdd!
Egy kis tündéri van mindannyiban,
Míg a föld gyengeségét, mely megért,
Melegjét, mely vonz, vágnunk hasztalan. -
No de azért nem volt panaszra ok:
Ifjú természet, ifjabb érzélem,
Mindenfelé még hatni, tenni sok ...
Megértett olykor egy-egy emberem.
S az a sok, sok dicsőséges kaland!
Majd egy királyfi, egy kobor lovag,
Halvány dalnok, kezében játszi lant,
Szerelmes pásztor, ádáz várurak.
Elmúlt mind. Most, hogy a vasút robog,
Távirda játszik, gőzkazán füttyöl,
Papírral ölnek a napilapok,
Légszesz lámpák közt a hold elcsücsül,
Várat, zárdát dönt villám, rág a szú,
Csak a moslékos gyár büszkélkedik:
Mint teknősbéka önmagába bú
A meghűlt ember s ottan vénhedik.
Döngetheti tajkát¹ a szép, - ha vak!
A nagy, - ha más világ neki - nem ő!
Hogy érezné meg tündérujjak
Villanyát? Hisz nem tőzsdéhir, mi jő.
Hiába volna szállanunk közéjek!
Nem sejtve tündért, meg sem értenének.

CSILLA

Bájos királyném hirtelenkedel,
Akad még most is egy-egy hőbb kebel.
Ismérek olyat, aki értene
És sejtésünkkel van már is tele.
Haszontalannak tartja a világ,
Kedvesnek én, - s midőn a gyepre dölve
Néz megvetőn az emberküzdelemre:

---

¹ Arany szerkesztői jegyzete. Tajok, Ballagi szerint, paizsteknő (eredetileg teknősbéka héja).

Úgy érzi, néki nyíl minden virág;
Azé, kinek terem csupán a baj.
Mind néki hangicsál a sok madárka;
Majd ráijeszt a népek zsarnokára,
Boldog világ lesz, és megszűnt a jaj.
S mind e nagy dolgot fekvé végzi el.
Mellette ülök homlokát legyezve,
S mosolygva oly furcsát sugok fülébe,
Hogy szinte önmagából is kikel.

ILONA

Mely ország rejti őt? Ez drága kincs!
Nevezd, s hálámnak, tudd, határa nincs.

CSILLA

Talán csak inkább megtartom magamnak.

ILONA

Hűtlen jobbágyok hát itt is akadnak!?

CSILLA

Zsarnok királynék hogyha fosztogatnak...

ILONA

Csitt, ez pór bűn, ne mondd a nagyoknak.
Én csak parancsolhatnék, ámde kérek.

CSILLA

Hát én, a gyöngé, mindig csak kitérjek?
Hadd őt nekem, a hóbertos fiút.
Enyelgve, játszva kísérendem én
Ábránd s káprázat közt az életút
Jól elfátyolozott kietlenén.
S ha nem lel is dúsgazdag kincseret,
Melyet, ha útján egy kis rög mered -
Vad hangsikoly - halálíg sértene.
Talán nem ismered fel sírjaig,
Mindegy, azért körében lenghetek,
S boldog vagyok, ha látom: boldogít
A rálehelte szeszélyes képzelet.

ILONA

Ah... ah! Van is dicsekvésedre ok;
Én ily balgán szerény már nem vagyok.
Kivánom ismerjen fel s tudja azt,
Ki küld reá vést és mosolyog tavaszt.
Fáradjon értem örülten, vadon
Szeressen és az édes fájdalom

Egész mennyét és poklát élje át.

CSILLA

Mig eltaszítod majd - ha megunád.

ILONA

Nos aztán ember mit kívánna még?
Elég: egy percig volt övé az ég. -
De jó, ne mondd honát, ugyis tudom
Mi volna más, mint a magyar haza?
Onnan került utolsó bajnokom
János vitéz is, a szép dalia. -
Csak ott találni még egy-egy zugot,
Hol pásztortúznél rólunk szól a dal,
A múlt visszhangja most is suttog ott,
Gyermekregéknek hímes szárnyival;
A honfiszívből tündér álmokat
Repít felénk egy-egy rejtett sohaj,
S hahogy szeret, vagy bútól megszakad
Még hisznek benne, s nem veri kacaj. -
Ah, a köszén-civilizáció
Illatja a viráglehelletet
El nem riaszthatá még. - Ámde jó
Ne mondd, azt is tudom, ki embered:
Költő, ki volna más? Nagy léptei
Sohsem tartnak mértéket a tömeggel,
S vagy az utat bolondúl ő töri,
Vagy elkórász, ha holmi limlomot lel.

CSILLA

Jól van tehát, költő, azt is tudod;
De hát hol rímeket ezrek faragnak,
S szárnyas lovak oly bőviben akadnak,
A keresést százszor megátkozod.
Ez jó szerencsének tekint, ha jössz,
De illőbb, úgy hiszi, ha tart sub rosa;
Amaz kilesz veled s kiír - mi próza -
Rangodból amit azt, ha felfödöz.
Egyik Maecenásnak késztetve tesz
S olyan kötet költészetet adand be,
Hogy halhatlan tündér természeted se
Emészti el, míg a földön leszesz.
Akkor botolsz majd kedvesemre, s fáradt
Kedélyre, testre már öröm nem árad.

ILONA

Igaz, igaz, kérlek, hát add nekem.

CSILLA

Elrontanád őt. Százszor újra: nem!

ILONA

Ah Csilla, Csilla!

TÜNDÉREK

Hallgasd meg királynénk!

ILONA

Mi új érzés! Eddig nem ismerém még
Az akadályok édes mérgeit;
Ha eddig vágytam, mostan égve égek.
Egész világot érte, Csilla, néked.

CSILLA

Nem, nem!

ÁMOR *(bosszúsan fellép)*

Mi felfordult világ ez itt?

TÜNDÉREK

Ah, Ámor a hatalmas! Béke, csend.

ÁMOR

Ilon, az ifju a tiéd leend.
Kis Csilla, nos mit duzzogsz? Látom én jól:
Az ős Olympon mily gazdálkodás foly.
Az asszony nép fellázad untalan.
Alig lopózkodott be hízelegve
Már pusztulás jött az ős istenekre;
Csak én maradtam írmagul magam.
Mehagytak, mert lenézték gyermek arcom,
Miattok itt akár szüntelen alszom,
Munkát ugyancsak nem hagynak nekem.
A földön? Arról, ah, mért is beszélek!
Telekkönyvpajzsok, szerződési vérték
Felfogják legkeményebb fegyverem.
Helyembe léptek hírlaphirdetések,
Nének, banyák, kozmetikek, üzérek -
Itt meg szeszély, pajzanság, képzelet.
De sok, ami sok! A játékot meguntam,
Alattvalóim lesztek, mint a múltban,
S törvényt teszek mindnyájatok felett.
Ilon, az a fiú legyen tiéd,
De élvezvén majd egy tündér kegyét,
Ha üdvét gögje nem birandja el
S dicsekszik véle a rossz porkebel:

Dicsedben többé meg nem lát soha,
Míg érdemesnek nem tartod reá,
Hogy egykor hitvány mezben lépj elé,
S ő benned a tündért felismeré.
Ha ellenben te játszanál vele,
Kebledről lábadohoz taszítva le,
S szolgát, nem kedvest óhajtsz csupán,
Gyalázatot hozván eképp reám,
Áldásom átokká fordítva el:
Bűnöd legádázabb boszúra lel.
S mind addig ver kérlelhetetlen vezeklés,
Míg híveim közt a leg-is hivebb léssz.
S most kis mosolygó Csilla, menj, vezesd
Ilont. No, fel se vedd e kicsi bajt!
Hidd el te vagy, ki legkevesebbet vesz,
Kísérjen jókedv, míg más tán sohajt.

MÁSODIK SZÍN

*(Vadregényes táj. Az előtérben jobbra malom. Messze kastély.
Csilla Tündér szép Ilonát vezetve megjelennek.)*

CSILLA

Im itt vagyunk. E helyt szoktam vele
Enyelgni - -

ILONA

Mily alakban?

CSILLA

Láthatatlan.
Elég, hogy engem érezett szive,
A föld lányát nyugton csókolni hagytam.

ILONA

Tán kedvesét. S ki az?

CSILLA

Molnárleány.

ILONA

Ah, ah! - -

CSILLA

Várjunk csak kissé, itt az óra,
Hogy láss magad.

ILONA

Csodálatos talány
Költőd s kalandod -

CSILLA

Óh, bár válna jóra!

A KÖLTŐ *(könyvvel kezében jő a háttérből)*

Nagy árnyak! Óh, csak lengjete körül!
Lelkem megérez és ernyedetlenül
Ontom küzdésetek, int a nagy idő.
Elesni, győzni - véletek dicső. -
Ti a tömegnél egy fővel nagyobbak,
Erényeitek rám is átragyognak.
Achilleus haragját érzem,
Maratonnál kigyújt a győzelem,
Colomboval lángcsillagzat vezet,
Fingálhoz a borongó képzelet.
Mi a jelen nekem - ah, el vele,
A kor hitványabb-é vagy embere?
De nem káromlom hát a napsugárt,
Mely végig árjados, - az illatárt!
A lány szerelme, a százhangu ének,
Nem-e mind szívverése a jelennek.
A képzelet, mely nagysághoz vezet,
[Olvashatatlan szó] sirt tár fel nekünk,
Belé csak a *[Olvashatatlan szó]* jelen tehet
Egy kis sugárt, melynél melegedünk.

[A kézirat itt megszakad.]